

NLF 2025/0684

Laattijdig ingediende stukken; buiten beschouwing laten gedingstukken; naheffing accijns, onschuldpresumptie (1)

A-G 28 februari 2025, 24/01228, ECLI:NL:PHR:2025:265

Wetsartikel(en) 8:31, 8:42 Awb

Belastingtjdvak 2011-2013

Formele relaties

Rechtbank Noord-Holland: ECLI:NL:RBNHO:2022:4717

Hof Amsterdam: ECLI:NL:GHAMS:2024:634

TOON BRON

SAMENVATTING

Deze zaak gaat over een schipper van een viskotter (X; belanghebbende) die onveraccijnsde sigaretten als proviand aan boord heeft genomen. Volgens de Inspecteur zijn die sigaretten weer aan land gebracht en doorverkocht. Daarom is van X tabaksaccijns nageheven.

Tot de op de zaak betrekking hebbende stukken behoort een FIOD-dossier. De Inspecteur had bij de Rechtbank eerst alleen een selectie van stukken uit dat FIOD-dossier overgelegd. Kort voor de zitting overlegde hij het gehele FIOD-dossier. Dat was volgens Rechtbank Noord-Holland te laat en daarom liet de Rechtbank de te laat overgelegde delen van het FIOD-dossier buiten beschouwing.

X heeft bij Hof Amsterdam hoger beroep ingesteld. Daarop heeft de griffier van de Rechtbank het procesdossier, inclusief het FIOD-dossier, toegezonden aan de griffier van het Hof. De Inspecteur heeft het FIOD-dossier in hoger beroep niet opnieuw ingebracht. Het Hof heeft geoordeeld dat het FIOD-dossier tot de gedingstukken behoort en terecht door de Rechtbank aan het Hof is gezonden. X klaagt hierover in cassatie.

A-G Koopman neemt in deze zaak conclusie vanwege de manier waarop met het FIOD-dossier is omgegaan. De vraag rijst namelijk of een door de Rechtbank buiten beschouwing gelaten stuk een

gedingstuk is dat door de griffier van de Rechtbank ter beschikking gesteld moet worden aan de griffier van het Hof.

X heeft met twee middelen cassatieberoep ingesteld.

Middel I bestrijdt het oordeel van het Hof dat de Rechtbank de te laat ingediende FIOD-stukken terecht naar het Hof heeft doorgezonden omdat de Rechtbank alleen heeft beslist dat zij die stukken niet in haar beoordeling van de zaak betreft en zij niet heeft beslist dat zij die stukken niet tot de gedingstukken rekent. Volgens de A-G geeft dit oordeel van het Hof echter niet blijk van een verkeerde rechtsopvatting.

In het tweede middel van cassatie klaagt X dat de onschuldpresumptie wordt geschonden. Dit middel is gericht tegen de overweging van het Hof dat van vrijspraak geen sprake is. Die overweging is ongelukkig geformuleerd, want X is vrijgesproken van deelname aan een criminele organisatie. Toch ziet de A-G niet hoe de uitspraken van de Rechtbank en het Hof in de fiscale procedure twijfel zouden oproepen over die vrijspraak.

NOOT

Deze noot heeft tevens betrekking op de gelijkkluidende conclusie van dezelfde datum, die achterin deze editie in het overzicht Overige rechtspraak en actualiteiten is opgenomen (NLF 2025/0725).

Liefhebbers van formeel belastingrecht zijn bekend met de stroom jurisprudentie ten aanzien van de vraag wat wel en niet onder de ‘op de zaak betrekking hebbende stukken’ dient te worden begrepen. De Inspecteur heeft ex artikel 8:42 Awb de verplichting deze stukken in het geding te brengen. Naast deze — doorgaans — kernstukken in de procedure omvat het dossier op basis waarvan het gerecht een beslissing neemt vanzelfsprekend meer stukken. Artikel 8:69, lid 1, Awb geeft de opsomming als volgt weer:

‘De bestuursrechter doet uitspraak op de grondslag van het beroepschrift, de overgelegde stukken, het verhandelde tijdens het vooronderzoek en het onderzoek ter zitting.’

Onder de ‘overgelegde stukken’ kunnen in elk geval worden verstaan (i) de reeds aangehaalde op de zaak betrekking hebbende stukken, (ii) het verweerschrift, (iii) een mogelijke conclusie van re- en dupliek en (iv) de zogenoemde tiendagenstukken van artikel 8:58 Awb.

Maar wat is rechtens als een van de partijen stukken te laat overlegt?¹ Vallen die stukken dan nog onder het bereik van artikel 8:69 Awb en maken die stukken dan onderdeel uit van de set die aan een opvolgende instantie wordt gestuurd? Over deze vragen buigt A-G Koopman zich in deze conclusie.² Bij Rechtbank Noord-Holland had de Inspecteur aanvankelijk een selectie van stukken uit het FIOD-dossier in de aanverwante strafzaak ingevolge artikel 8:42 Awb in het geding gebracht. Ongeveer twee weken voor de mondelinge behandeling bij de Rechtbank overlegde de Inspecteur alsnog het gehele FIOD-dossier.³ Dat achtte de Rechtbank in strijd met de goede procesorde en besloot deze stukken buiten beschouwing te laten. In de tussenbeslissing ter zitting heeft de Rechtbank aan partijen medegedeeld dat de betreffende stukken niet in de beoordeling zouden worden betrokken. Nadat hoger beroep was aangetekend heeft de griffie van de Rechtbank alle stukken, waaronder ook het buiten beschouwing gelaten FIOD-dossier, aan het Hof toegezonden. Daarover ontstaat vervolgens in hoger beroep discussie. Vermoedelijk omdat de fiscus dit dossier niet – zekerheidshalve – nogmaals (maar dan tijdig) aan het Hof toezond.

Bestaat er bestuursrechtelijk slechts één uniform dossier?

De conclusie van de A-G lezende is het antwoord op deze vraag thans: nee. Op grond van artikel 8:107, lid 2, Awb stelt de griffier van de Rechtbank de gedingstukken met de aantekeningen van de zitting, voor zover deze op de zaak betrekking hebben, en een afschrift van de uitspraak ter beschikking aan de hogerberoepsrechter. Een vergelijkbare bepaling bestaat ook voor de terbeschikkingstelling door het Hof van de gedingstukken aan de

Hoge Raad.⁴ Deze gedingstukken kunnen gelijk zijn aan de set met stukken als genoemd in artikel 8:69 Awb, maar behoeven dat in de opvatting van de A-G niet per se te zijn. In zijn woorden moet de rechter de vrijheid worden gelaten ‘stukken die worden geweigerd of buiten beschouwing worden gelaten toch tot de gedingstukken te rekenen die op grond van art. 8:107(2) Awb naar de hogerberoepsrechter worden gezonden. Het is wel wenselijk dat de rechter partijen duidelijk maakt welk besluit hij heeft genomen met betrekking tot de stukken waar hij niet meer naar kijkt: legt hij ze wel of niet in het procesdossier?’ Het door de A-G gebruikte woord ‘procesdossier’ komt overigens niet in de Awb voor.

Het Procesreglement bestuursrecht Rechtbanken laat de vrijheid evenwel niet aan de rechter. In artikel 2.16, lid 4 betreffende te laat ingediende stukken staat het volgende:⁵

‘De stukken die de Rechtbank buiten beschouwing laat, blijven in het (digitaal zaaks)dossier opgenomen.’

Een vergelijkbare bepaling is niet opgenomen in de Procesregeling belastingkamers gerechtshoven 2025.⁶

Bij zijn afwegingen wat te doen met ontijdige stukken haalt de A-G overigens de bijzonderheid met betrekking tot de 8:42-stukken nog aan en of die al dan niet ‘gemakkelijk’ buiten beschouwing kunnen worden gelaten. Het antwoord op die vraag is mijns inziens niet direct relevant voor de vraag of de stukken deel uitmaken van het ‘overdrachtsdossier’. Die vraag is immers alleen aan de orde als hoger beroep of beroep in cassatie wordt ingesteld.

Kort en goed zou het – uit uniformiteitsoogpunt – mijns inziens de voorkeur hebben de keuze niet aan het gerecht te laten, maar in alle gevallen het overdrachtsdossier compleet te houden. Ook zou een betere aansluiting tussen artikel 8:69 Awb en artikel 2.16 Procesreglement bestuursrecht Rechtbanken wenselijk zijn. Uit twee zaken die aanhangig waren bij Hof Den Bosch eind vorig

¹ Dat kan zowel op grond van ‘harde’ wettelijke termijnen of omdat de (te) late indiening in strijd met de goede procesorde wordt geacht.

² De ‘onschuldpresumptiekwestie’ die eveneens aan de orde is in deze zaak laat ik onbesproken.

³ Op 23 februari 2022 werd het gehele dossier overgelegd en de zitting vond plaats op 10 maart 2022.

⁴ Artikel 28a, lid 2, AWR.

⁵ Stcrt. 2024, 37982.

⁶ Stcrt. 2024, 37719.

jaar, waarin na het sluiten van de behandeling maar vóórdat uitspraak werd gedaan nog een stuk werd toegezonden, blijkt dat een gelijkschakeling ter voorkoming van onduidelijkheden wenselijk is.⁷ Dat zou door de cursieve toevoegingen als volgt kunnen:

‘De stukken die de Rechtbank buiten beschouwing laat *behoren tot de gedingstukken* en blijven in het (digitaal zaaks)dossier opgenomen.’

Welke stukken vormen de grondslag voor de beoordeling door de opvolgende instantie?

Deze vraag zou ik in twee stappen willen beantwoorden.

- Stap 1:
Op basis van het overdrachtdossier (dus inclusief de ontijdig geachte stukken die buiten beschouwing zijn gelaten) kan allereerst worden getoetst of de formele beslissing tot het buiten beschouwing laten, terecht is genomen mocht daarover in de volgende procedure worden geklaagd door een van de partijen.
- Stap 2:
 - a. Indien deze beslissing terecht wordt geacht, maken de ontijdige stukken geen onderdeel uit van de artikel 8:69-stukken, tenzij de stukken door de betreffende partij opnieuw in geding worden gebracht (zoals ook in *civilibus* – zie punt 4.16 en 4.21). Dat kan dan alleen nog bij het Hof als tweede feitelijke instantie, maar niet meer bij de Hoge Raad, omdat de cassatierechter dient uit te gaan van de feiten en de overgelegde stukken als genoemd in artikel 8:69, lid 1, Awb bij het Hof.
 - b. Indien deze beslissing onterecht wordt geacht kunnen de stukken direct worden betrokken bij de materiële beoordeling van het geschil, zowel door het Hof als door de Hoge Raad. In cassatie kan dit dan mogelijk leiden tot een verwijzing.

Voor de te laat indienende partij acht ik het raadzaam het Hof direct bij aanvang van de hogerberoepsprocedure te verzoeken zich uit te laten over de (on)tijdigheid van de indiening van de stukken in de Rechtbankfase, dan wel de betreffende stukken zekerheidshalve opnieuw in te brengen. De A-G vindt in dit verband nog dat als de te laat ingediende stukken artikel 8:42-stukken betreffen

er een eigen verantwoordelijkheid voor het Hof bestaat de Inspecteur die heeft nagelaten (tijdig) alle op de zaak betrekking hebbende stukken in te zenden, op te dragen de desbetreffende stukken alsnog in te sturen (zie punt 4.32).

Anneke Nuyens

De Bont advocaten / Tilburg University

⁷ Hof Den Bosch 9 oktober 2024, 23/15, ECLI:NL:GHSHE:2024:3160, NLF 2025/0321 en Hof Den Bosch 2 oktober 2024, 23/195 e.a., ECLI:NL:GHSHE:2024:3079, NLF 2025/0406 (beide uitspraken gepubliceerd op 6 februari 2025).
